

Prediking over Zondag 34 vr. 92 en 93

De Wet des Heeren -

Vraag 92: Hoe luidt de wet des Heeren?

Vraag 93: Hoe worden deze tien geboden gedeeld? In twee tafelen ; waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere wat wij onzen naaste schuldig zijn.

Liturgie:

Psalm 81 : 10, 11

Psalm 81 : 1

Schriftlezing Mattheüs 5:1-21 of Exodus 19

Psalm 50 : 1, 2, 3

Psalm 19 : 4

Psalm 19 : 6

Gemeente,

Zondag 34 begint met de wet des Heeren aan de orde te stellen in het stuk der dankbaarheid. We zijn reeds eerder met de wet Gods in aanraking gekomen, namelijk in het stuk der ellende, toen ons de vraag gesteld werd: 'waaruit kent gij uw ellende?' Het antwoord luidde: 'uit de wet Gods'. Toen is er de vraag op gevolgd: 'wat eist de wet Gods van u?' en het antwoord dat Christus ons leert in een hoofdsom: 'Gij zult liefhebben de Heere uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en grote gebod. En het tweede aan dit gelijk is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf'. Toen werd de vraag gesteld: 'kunt gij dit alles volkomen houden? Neen, want ik ben van nature geneigd God en de naaste te haten'. Hier is de wet als spiegel aan de orde gesteld om ons onze ellende te leren. Toen is de wet der tien geboden niet behandeld, maar bewaard voor het stuk der dankbaarheid. Vandaar dat hier de wet, gebod na gebod, aan de orde wordt gesteld met de verklaring erbij.

Gemeente, het past ons dus ons vanavond Bijbels te bezinnen op de wet. Waarom een wet? Omdat het ons niet meer gegeven is uit te maken wat goed en kwaad is, maar de Heere. Onze val is geweest dat wij meenden het beter te weten dan de Heere. Onderscheidende het goede van het kwade. Ook in de staat der rechtheid wist de mens alleen wat goed was door het proefgebod. Dat is de eerste les, die wij te leren hebben: wij weten niet wat goed en kwaad is buiten de wet Gods. Waarschijnlijk zal niemand dat hier tegenspreken, maar in de praktijk van ons leven menen wij het toch wel te weten. Immers in iedere familie, dorp of stad ontstaan er heel wat dingen, die men doet en laat, en waaraan wij elkander meestentijds meten. Het farizeïsme zit ons al in het bloed. Wanneer dan de goddelijke wet ons wordt aangelegd. Ik weet het ook al, zwijg u maar stil.

Het zou mij niet verbazen, dat er hier mensen zijn die zeggen: de wet, o ja die ken ik van buiten. Maar geliefden, spelen in de praktijk van het leven niet vaak veel meer mensengeboden en instellingen een rol dan de wet des Heeren? De grote veronderstelling van de wetgeving is dat u en ik het *niet* weten. Hoeveel schaduwen van de oorspronkelijke Godskennis er ook uit het paradijs zijn overgebleven, zij worden alleen maar gebruikt om de waarheid in ongerechtigheid ten *onder* te houden en de mens alle onschuld te ontnemen. Wij hebben wel kennis, maar alleen van het kwade. Onze kennis is een gevallen kennis, is een bedorven kennis. Vandaar dat het zo'n grote genade is dat de Heere ons Zijn wet heeft gegeven. Hij was het toch aan niemand van ons verplicht. Wij hadden toch allen hem verlaten, niemand van ons was toch blijven staan waar wij stonden.

Wat is dan de wet? Wel de uitgedrukte wil Gods. Daarin maakt de Heere Zichzelf bekend. De wet is dus een geschenk. Een stuk hemels onderwijs. Door God zelf gegeven. Dat is iets geweldigs gemeente, wanneer de Heere gaat spreken! God sprak al deze woorden. Wanneer Hij door een mens Zijn woorden laat spreken is dat al een wonder. Maar wanneer Hij Zelf Zich neerboog om Zijn woorden aan het volk bekend te maken is het wel iets bijzonders. Dan mogen wij het woord van Jesaja wel ter harte nemen: 'Hoort gij hemelen, en neemt ter ore gij aarde, want de Heere spreekt'. De God der goden, de Heere spreekt en roept de aarde van de opgang der zon tot haar ondergang om te luisteren. Meestal spreekt de Heere middellijk, hier onmiddellijk. Het spreken Gods omspant de eeuwen. Daarom spreekt Hij vanavond ook tot ons. Ook wij staan in gedachten aan de voet van de Sinaï. Mozes en geheel Israël waren ontzet onder de indrukwekkende tekenen, de bliksemen en de donderslagen. Het volk vluchtte weg. En het volk zei: 'spreek Gij met ons en wij zullen horen'. Direct werd al behoefte aan een Middelaar gewekt. Israël zou het weten, wat het is een uitverkoren volk te zijn. Immers zo als de Heere met Israël handelde, wilde Hij met geen volk doen. Die liet Hij in hun wegen wandelen. Maar Israël schonk Hij zijn wet. Hij heeft dat volk uit Egypte uitgeleid door Mozes. Vandaar de wet van Mozes. De wet gegeven aan Mozes en met eigen vinger geschreven. Daarom moest dit volk zich voorbereiden door wassingen en reinigingen.

De wet is gegeven in acht verboden en twee geboden. De wet staat tegenover de zonde: 'Gij zult en gij zult niet'. Boven deze wet staat: 'Ik ben de Heere uw God'. Dat wil zeggen: de wet des Heeren ligt binnen het raam van het verbond. Dat is hetzelfde verbond dat de Heere heeft opgericht met Abram. De wet, zo leert ons Paulus, maakt de belofte aan Abram niet teniet. Integendeel, 450 jaren tevoren had de Heere reeds met Abram Zijn verbond opgericht. Nu is de wet erbij gekomen om de overtreding te meer te maken. In het verbond, dat nu volksgewijs met Abrams zaad wordt opgericht, en het karakter van een volksverbond aanneemt, liggen twee dingen namelijk de wet en het Evangelie. Ze liggen naast elkaar. Let daarop, gemeente! Want de verhouding van Wet en Evangelie is een zeer aangelegen punt. Velen menen, dat met de komst van Christus de wet zijn betekenis en inhoud heeft verloren. Dat is onjuist. Want deze mensen scheiden het Oude en het Nieuwe Testament. Het Oude Testament was voor Israël, het Nieuwe Testament voor ons. En de verwarring klimt ten top, wanneer men zichzelf of anderen nieuwtestamentische christenen gaat noemen.

Wel is waar, dat er een deel van de wet schaduwachtig en voorbijgaand is. We hebben op de catechisatie geleerd, dat de ceremoniële plechtigheid, de offerwetten, de priesterwetten en de burgerlijke wetten, (de regeling van het land, en de afrastering om het dak) met de komst van Christus zijn afgeschaft. Maar de wet der tien geboden is in Hem vervuld. Denk aan een vrucht. Daaraan is een schil en een kern, een bolster en een pit. Christus is het hart van de Mozaïsche wet. Hij was niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden, maar om die te vervullen.

Eerder zal de hemel en de aarde voorbij gaan eer een tittel of jota, dat is een komma en een punt van de wet zal zijn afgedaan. Christus droeg de heilige wet in Zijn binnenste. Psalm 40. 'Ik draag Uw heilige wet die Gij den sterveling zet'. Het is dus onwaar en met de Schrift in strijd, dat het Oude Testament de wet zou zijn en het Nieuwe Testament het Evangelie. Wet en Evangelie gaan hand in hand de ganse Schrift door. Zij vormen de beide zijden van de openbaring Gods. Reeds in Genesis 3:15 vinden wij het Evangelie: 'En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen'. Ook in het Nieuwe Testament vinden wij de wet. Denk maar aan de uitlegging van Christus in de Bergrede.

Daarom is het zaak in het Woord Gods nauwkeurig te onderscheiden tussen de wet en het Evangelie en diepgaand na te denken over hun verschil en hun verband. Luther heeft eenmaal gezegd: dat wanneer een van beiden, dat wil zeggen de wet of het Evangelie ondergaat, de ander er mee ten ondergaat. Dat wil dus zeggen gemeente: Wie meent, dat de wet heeft afgedaan, het Evangelie kwijt is en omgekeerd, waar de wet het Evangelie opzij zet, daar is de genade Gods ten onder gegaan. Het is een oud modernisme. Het evangelie is een soort wet. Denk aan Rome. Dan is naar het woord van Luther de prediking van het Evangelie ondergegaan. Maar er is ook een andere opvatting: de wet en het evangelie sluiten elkaar uit. Een christen heeft niets meer met de wet te maken. Een christen doet vanzelf goede werken. Ook in het leven der dankbaarheid heeft de christen niets meer met de wet te maken. Dit gaat nog een stap verder. Goede werken zijn schadelijk voor de zaligheid. Hier wordt de wet verward met de vloek der wet. Inderdaad zijn wij, voor zover wij van Christus zijn, van de vloek der wet verlost, omdat Christus een vloek geworden is voor ons.

Maar de wet is niet alleen kennisbron der ellende, maar ook het spoor van de godsvrucht. Het is de weg waarlangs de Heere Zijn volk wil leiden. Daarop wordt zo hartelijk gebeden: 'Ik ben een vreemdeling op deze aarde, verberg Uw geboden voor mij niet'. In de Schrift is er voortdurend sprake van de geboden, de inzettingen, de rechten de onderwijzingen. Aan de Brieven worden voortdurend een hele serie vermaningen toegevoegd. Denk aan Paulus. De bekering is immers tot de wil van God. Wij gaan gemeente, Deo volente, de Wet preken. Hoe zullen wij dat doen? Niet anders dan in het drieërlei gebruik dat wij ook in de catechismus terugvinden.

In de eerste plaats zullen wij zien dat de catechismus een woord spreekt *tot de overheid*. Dat noemen wij wel het politieke gebruik van de wet Gods. De overheid heeft zich de wet Gods aan te trekken. Niet in die zin, dat zij in staat is om de mensenharten om te zetten, maar wel om het leven te bewaren en binnen de grenzen van de wet Gods. Doet de overheid dat niet, dan wordt dezelfde overheid een grote roversbende. Daarom hebben wij ook voortdurend te bidden voor allen die in hoogheid gezeten zijn. Met welk doel? 'Opdat wij een stil en gerust leven mogen leiden in alle godzaligheid en eerbaarheid'. Het Woord Gods heeft ruimte nodig. Niet dat het daarvan afhankelijk is. Denk maar aan de wonderen Gods in tijden van vervolging, maar wel dat de geregelde voortgang van het Woord Gods van geslacht tot geslacht gediend is door een overheid die naar de belijdenis van het Woord Gods geroepen is de verkondiging van het Evangelie overal te bevorderen, en de bozen te straffen. Daardoor word een sfeer geschapen waarin Paulus er onmiddellijk op laat volgen: 'Want dat is goed en aangenaam voor God onze Zaligmaker: Welke wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen'. Dat zal dus bij de onderscheidene geboden telkens opnieuw aan de orde komen.

In de tweede plaats: de Wet is gegeven *tot kennis der zonde*. Lees de brief aan de Romeinen en de Galaten. Wat dat betreft zegt Paulus, hoewel hij de wet uit zijn hoofd kende: 'eertijds leefde ik zonder de wet'. Hij was blind en kende de geestelijke diepten van de wet Gods niet. Hij had niet geweten dat de begeerlijkheid de zonde voortbrengt. Het is ons beeld. Het is ons goddeloze bestaan. Voor het eerst en telkens opnieuw. Zeg niet: dat hoort niet bij het stuk der dankbaarheid. Want u hebt de catechismus tegen en wat meer is de Heilige schrift. De wet is een tuchtmeester tot Christus. De wet doodt. Daartoe was Israël uitverkoren om deze wet te ontvangen. Het is onnoemelijk zwaar onder deze wet te moeten leven. Het is ook telkens opnieuw nodig voor deze spiegel der volmaaktheid gezet te worden en in te blikken in de wet der volmaaktheid. Hier is onderscheid tussen degenen die Christus ingelijfd zijn en die niet zijn ingelijfd.

In de derde plaats *als regel der dankbaarheid*, als belofte. God houdt Zijn volk in de band door de wet. Het zijn de palen langs de weg die ons de richting wijzen. Psalm 119 spreekt over vermakingen. De wet is als een verkeersbord, die ons de weg wijst. Het is als de ogen van een kat in het donker. Als wit gestreepte palen vol met waarschuwingen. Met welk doel is de wet? Om bij het Evangelie te bewaren. Want het Evangelie is de vervulling van de wet. Christus heeft de geboden onderhouden en de vloek gedragen. Daarom wordt Hij genoemd: 'de Heere onze gerechtigheid'. En bidt de psalmist: 'red mij door Uw gerechtigheid'.

Onder deze drie gezichtspunten, gemeente hopen wij de wet Gods samen te horen. De Heere geve veel bediening van Zijn Geest, opdat wij door de ontdekking uit de wet, waarlijk het Evangelie horen en uit het Evangelie de wet verstaan. Hoor het opschrift: 'Ik ben de Heere uw God'. Dat is een verbazende belofte! Ik ben de Heere uw God. Geen groter woord is er gehoord sinds de val. Hier zegt de Heere: Ik ben. . .! Niet toekomstend, maar heden! Ik ben. Dat is de rotsvaste grondslag des geloofs. Hier. Op dit zelfde ogenblik zegt de Heere: Ik ben. O, was ons geloof als deze rotsvaste grondslag, hoeveel minder slingering zou er dan zijn. Hij noemt Zichzelf bij Zijn verbondsnaam. Ik zal zijn die Ik zijn zal! Onveranderlijk! Uw God! Hoe lieflijk. Het eerste doet ons ontzet staan aan de voet van de Horeb. Maar het tweede lokt ons. Hij is geen wrekend God. Hij is Uw eigen God.

Amen

Ds. G. Boer, Huizen, Oude Kerk, 4 november 1962